

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 12. septembra 2013*

„Slobodné poskytovanie lekárskeho služieb — Poskytovateľ služby, ktorý sa premiestňuje do iného členského štátu s cieľom poskytnúť službu — Uplatniteľnosť pravidiel profesijnej etiky hostiteľského členského štátu a najmä pravidiel profesijnej etiky týkajúcich sa odmien a reklamy“

Vo veci C-475/11,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Berufsgewicht für Heilberufe bei dem Verwaltungsgericht Gießen (Nemecko) z 2. augusta 2011 a doručený Súdnemu dvoru 19. septembra 2011, ktorý súvisí s konaním proti:

Kostasovi Konstantinidesovi,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory L. Bay Larsen (spravodajca), sudcovia J.-C. Bonichot, C. Toader, A. Prechal a E. Jarašiūnas,

generálny advokát: P. Cruz Villalón,

tajomník: K. Malaček, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 19. septembra 2012,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- K. Konstantinides, v zastúpení: G. Fiedler, Rechtsanwalt,
- Landesärztekammer Hessen, v zastúpení: R. Raasch,
- česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a D. Hadroušek, splnomocnení zástupcovia,
- španielska vláda, v zastúpení: S. Martínez-Lage Sobredo, splnomocnený zástupca,
- francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues a N. Rouam, splnomocnení zástupcovia,
- holandská vláda, v zastúpení: B. Koopman a C. Wissels, splnomocnené zástupkyne,
- portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci N. Sancho Lampreia, advogado,
- Európska komisia, v zastúpení: H. Støvlbæk a K.-P. Wojcik, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: nemčina.

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 31. januára 2013,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 5 ods. 3 a článku 6 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ L 255, s. 22).
- 2 Tento návrh bol predložený v súdnom konaní začatom na návrh Landesärztekammer Hessen (Lekárska komora spolkovej krajiny Hesensko) voči K. Konstantinidesovi z dôvodu zanedbania povinností pri výkone povolania.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenia 3, 8 a 11 smernice 2005/36 znejú:

„(3) Zárukou, ktorú táto smernica poskytuje osobám, ktoré získali odborné kvalifikácie v členskom štáte na prístup k tomu istému povolaniu a jeho výkonu v inom členskom štáte s rovnakými právami ako jeho štátni príslušníci, nie je dotknuté dodržiavanie všetkých nediskriminačných podmienok výkonu povolania migrujúcim odborníkom, ktoré môže tento členský štát stanoviť za predpokladu, že sú tieto podmienky objektívne odôvodnené a primerané.

...

(8) Poskytovateľ služieb by mal podliehať uplatňovaniu disciplinárnych predpisov hostiteľského členského štátu, ktoré priamo a osobitne súvisia s odbornými kvalifikáciami, ako je vymedzenie povolania, rozsah činností, ktoré príslušné povolanie pokrýva, alebo ktoré sú preň vyhradené, používanie titulov a závažné porušenie povinností pri výkone povolania, a ktoré priamo a osobitne súvisia s ochranou a bezpečnosťou spotrebiteľa.

...

(11) V prípade povolaní, ktorých sa týka všeobecný systém uznávania kvalifikácií (ďalej len ‚všeobecný systém‘), by si členské štáty mali zachovať právo stanoviť minimálnu úroveň kvalifikácie, aby tak zabezpečili kvalitu služieb poskytovaných na svojom území. ... Týmto všeobecným systémom uznávania však nie je dotknutá možnosť členského štátu uložiť každému, kto vykonáva na jeho území akékoľvek povolanie, osobitné požiadavky odôvodnené uplatnením profesijných pravidiel opodstatnených všeobecným verejným záujmom. Takéto pravidlá sa týkajú napríklad organizácie povolania, profesijných noriem, vrátane etických noriem a dozoru a zodpovednosti. ...“

- 4 Článok 1 smernice 2005/36 nazvaný „Účel“ uvádza:

„Táto smernica stanovuje pravidlá, podľa ktorých členský štát, ktorý na svojom území umožňuje prístup k regulovanému povolaniu alebo výkon regulovaného povolania na základe osobitných odborných kvalifikácií (ďalej len ‚hostiteľský členský štát‘), uznáva odborné kvalifikácie získané v jednom alebo viacerých členských štátoch (ďalej len ‚domovský členský štát‘), a ktorý umožňuje osobe s takými odbornými kvalifikáciami vykonávať rovnaké povolanie v tomto štáte, na prístup k tomuto povolaniu a výkon tohto povolania.“

5 Článok 3 tejto smernice s názvom „Vymedzenie pojmov“ v odseku 1 stanovuje:

„Na účely tejto smernice sa uplatňujú tieto pojmy:

...

b) ‚odborná kvalifikácia‘: kvalifikácia potvrdená dokladom o formálnej kvalifikácii, osvedčením o spôsobilosti podľa článku 11 ods. 2 písm. a) bod i) a/alebo odbornou praxou;

...“

6 Článok 4 uvedenej smernice s názvom „Účinky uznania“ vo svojom odseku 1 uvádza:

„Uznanie odbornej kvalifikácie zo strany hostiteľského členského štátu umožňuje príslušnej osobe získať v tomto členskom štáte prístup k rovnakému povolaniu ako povolanie, pre ktoré je kvalifikovaný v domovskom členskom štáte, a vykonávať ho v hostiteľskom členskom štáte za tých istých podmienok ako jeho štátni príslušníci.

...“

7 Článok 5 s názvom „Zásada voľného poskytovania služieb“ v hlave II tejto smernice s názvom „Voľné poskytovanie služieb“ stanovuje:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté osobitné ustanovenia práva Spoločenstva, ako aj články 6 a 7 tejto smernice, členské štáty neobmedzujú z nijakého dôvodu súvisiaceho s odbornou kvalifikáciou, voľné poskytovanie služieb v inom členskom štáte:

a) ak je poskytovateľ služieb v súlade so zákonom usadený v členskom štáte na účely výkonu rovnakého povolania v tomto štáte (ďalej len ‚členský štát usadenia‘)...

...

2. Ustanovenia tejto časti sa použijú len v prípade, ak sa poskytovateľ služieb odsťahuje na územie hostiteľského členského štátu, aby dočasne a príležitostne vykonával povolanie uvedené v odseku 1.

Dočasná a príležitostná povaha poskytovania služieb sa posudzuje od prípadu k prípadu, najmä vo vzťahu k jeho trvaniu, frekvencii, pravidelnosti a nepretržitosti.

3. Ak sa poskytovateľ služieb odsťahuje, podlieha odborným predpisom profesionálnej, zákonnej alebo správnej povahy, ktoré sú priamo spojené s odbornou kvalifikáciou, ako je vymedzenie povolania, používanie titulov a závažné zanedbanie povinností pri výkone povolania, ktoré je priamo a osobitne spojené s ochranou a bezpečnosťou spotrebiteľa, ako aj disciplinárnym ustanoveniam, ktoré sú uplatniteľné v hostiteľskom členskom štáte na odborníkov, ktorí v tomto členskom štáte vykonávajú rovnaké povolanie.“

8 Článok 6 smernice 2005/36 s názvom „Výnimky“ stanovuje:

„Podľa článku 5 ods. 1 hostiteľský členský štát udeľuje poskytovateľom služieb usadeným v inom členskom štáte výnimku z požiadaviek, ktoré kladie na odborníkov usadených na svojom území, ktoré sa týkajú:

a) povolenia, registrácie alebo členstva v profesijnej organizácii alebo orgáne. Členské štáty môžu, na účely uľahčenia uplatňovania disciplinárných ustanovení platných na svojom území podľa článku 5 ods. 3 zaviesť buď automatickú dočasnú registráciu, alebo členstvo pro forma v takejto profesijnej

organizácii alebo v takomto orgáne, za predpokladu, že takáto registrácia alebo takéto členstvo nebude nijakým spôsobom zdržiavať ani komplikovať poskytovanie služieb a nespôsobí poskytovateľovi služieb žiadne dodatočné náklady. ...

...“

- 9 Článok 13 tejto smernice s názvom „Podmienky uznávania“ zahrnutý do hlavy III uvedenej smernice s názvom „Sloboda usadiť sa“ vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Ak je prístup k regulovanému povolaniu alebo výkon regulovaného povolania v hostiteľskom členskom štáte podmienený držaním osobitnej odbornej kvalifikácie, príslušný orgán tohto členského štátu povolí prístup k tomuto povolaniu alebo výkon tohto povolania za tých istých podmienok, aké sa vzťahujú na jeho štátnych príslušníkov, a to žiadateľom, ktorí sú držiteľmi osvedčenia o odbornej spôsobilosti alebo dokladu o formálnej kvalifikácii, ktorý vyžaduje iný členský štát na získanie prístupu a výkon tohto povolania na svojom území.

...“

Nemecké právo

Cenník lekárskeho výkonov

- 10 Cenník lekárskeho výkonov (Gebührenordnung für Ärzte) je nariadením spolkového ministerstva zdravotníctva. Jeho § 1 s názvom „Oblasť pôsobnosti“ stanovuje:

„1. Platby za odborné výkony lekárov upravuje toto nariadenie, pokiaľ spolkový zákon nestanovuje inak.

2. Lekár môže fakturovať platby len za výkony, ktoré sú podľa pravidiel o výkone lekárskeho povolania potrebné pre medicínsky nevyhnutnú lekársku starostlivosť. Výkony, ktoré idú nad rámec medicínsky nevyhnutnej lekárskej starostlivosti, smie fakturovať len v prípade, že boli poskytnuté na žiadosť platiteľa.“

- 11 § 2 tohto cenníka s názvom „Odchylná dohoda“ znie:

„1. Na základe dohody je možné sa odchyliť od sadzieb uvedených v tomto nariadení. ...

2. Dohoda uvedená v prvej vete predchádzajúceho odseku musí byť uzatvorená osobne medzi lekárom a platiteľom poplatku pred realizáciou lekárskeho výkonu a musí mať písomnú formu. ...

...“

- 12 § 6 uvedeného cenníka s názvom „Platby za iné výkony“ vo svojom odseku 2 stanovuje:

„Samostatné lekárske výkony, ktoré nie sú uvedené v zozname odmien, môžu byť fakturované na základe rovnocenného výkonu v zozname, pričom táto rovnocennosť sa posudzuje podľa druhu výkonu, vynaložených nákladov a času na jeho vykonanie.“

Zákon spolkovej krajiny Hesensko o zdravotníckych povolaniach

- 13 § 2 ods. 1 zákona spolkovej krajiny Hesensko o profesijných zastúpeniach, výkone povolania, ďalšom vzdelávaní a profesijnom súdnictve lekárov, zubných lekárov, zverolekárov, lekárnikov, psychologov – psychoterapeutov a psychoterapeutov pre deti a mládež (Hessisches Gesetz über die Berufsvertretungen, die Berufsausübung, die Weiterbildung und die Berufsgerichtsbarkeit der Ärzte, Zahnärzte, Apotheker, psychologischen Psychotherapeuten und Kinder- und Jugendlichenpsychotherapeuten), zmenený a doplnený zákonom z 15. marca 2011 (ďalej len „zákon spolkovej krajiny Hesensko o zdravotníckych povolaniach“), znie:

„Do uvedených komôr patria všetci

1. lekári,

...

ktorí vykonávajú svoju činnosť v spolkovej krajine Hesensko.

...“

- 14 Podľa § 3 tohto zákona:

„1. Príslušníci zdravotníckeho povolania, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členského štátu Európskej únie alebo iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore [z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3; Mim. vyd. 11/052, s. 3)]... a v rámci pôsobnosti tohto zákona vykonávajú svoje povolania dočasne a príležitostne v rámci voľného pohybu služieb v zmysle práva Spoločenstva bez toho, aby boli usadení v Nemecku, odchylné od § 2 ods. 1 prvej vety tohto zákona nie sú členmi príslušnej profesijnej komory, pokiaľ sú profesijne usadení v inom členskom štáte Európskej únie alebo v inom štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore. Služba sa musí poskytovať pod profesijným označením uvedeným v § 2 ods. 1 prvej vete tohto zákona.

...

3. Pokiaľ ide o výkon ich povolania, príslušníci zdravotníckeho povolania uvedení v odseku 1 tohto paragrafu majú rovnaké práva a povinnosti ako príslušníci zdravotníckeho povolania uvedení v § 2 ods. 1 prvej vete tohto zákona. Uplatňujú sa na nich najmä práva a povinnosti uvedené v § 22 a § 23 (svedomitý výkon povolania, ďalšie vzdelávanie, účasť na pohotovostných službách a archivácia) a sú povinní dodržiavať odborné predpisy profesionálnej, zákonnej alebo správnej povahy podľa článku 5 ods. 3 smernice 2005/36. Etické kódexy prijaté podľa § 24 a § 25 a šiesteho oddielu tohto zákona sa uplatnia *mutatis mutandis*.“

- 15 § 49 ods. 1 prvá veta zákona spolkovej krajiny Hesensko o zdravotníckych povolaniach stanovuje, že akékoľvek porušenie profesijných povinností členmi dotknutej komory sa stíha v disciplinárnom konaní. V tejto súvislosti § 50 tohto zákona uvádza, že v tomto konaní možno ako opatrenie uložiť napomenutie, pokarhanie, dočasné odňatie volebného práva, pokutu do výšky 50 000 eur a konštatovanie, že člen dotknutej komory nie je hodný toho, aby vykonával svoje povolanie.

Lekársky etický kódex spolkovej krajiny Hesensko

- 16 Lekársky etický kódex spolkovej krajiny Hesensko bol prijatý lekárskou komorou tejto spolkovej krajiny na základe § 24 a § 25 zákona spolkovej krajiny Hesensko o zdravotníckych povolaniach. Tento kódex stanovuje pracovné povinnosti lekárov a podľa preambuly sleduje cieľ zachovať a podporovať dôveru

medzi lekárom a jeho pacientom, zabezpečiť kvalitu činnosti lekárov v záujme verejného zdravia, zaručiť slobodný výkon a renomé povolania lekára, ako aj podporovať vhodné správanie príslušníkov povolania a zabrániť nevhodnému správaniu.

17 § 12 uvedeného kódexu s názvom „Odmeny a dohody o platbách“ stanovuje:

„1. Odmeny musia byť primerané. Pokiaľ sa nepoužijú iné zákonné ustanovenia o odmenách, základom na výpočet odmien je úradný cenník lekárskeho výkonov. Lekár nesmie bezdôvodne účtovať nižšie sadzby, než sú sadzby stanovené v cenníku lekárskeho výkonov. V prípade uzavretia dohody o odmenách musí lekár zohľadniť príjmové a majetkové pomery platiteľa.

...

3. Na žiadosť dotknutej osoby lekárska komora spolkovej krajiny vydá vlastné stanovisko k primeranosti požadovaných odmien.“

18 § 27 tohto kódexu s názvom „Dovolené informácie a reklama, ktorá je v rozpore s profesijnou etikou“ stanovuje:

„1. Účelom nasledujúcich ustanovení etického kódexu je zaručiť ochranu pacientov prostredníctvom zodpovedajúcich a primeraných informácií a zabrániť komercializácii lekárskeho povolania v rozpore s predstavou samotného lekára.

2. Na základe tejto zásady môže lekár poskytovať objektívne informácie o svojom povolaní.

3. Akákoľvek reklama v rozpore s profesijnou etikou sa lekárom zakazuje. V rozpore s profesijnou etikou je najmä reklama, ktorá svojím obsahom alebo svojou formou chváli, zavádza alebo porovnáva. Lekár nesmie podnecovať iných k takej reklame a ani strpieť, aby ju iní vykonávali. Tým nie sú dotknuté iné zákonné ustanovenia o zakázanej reklame.

...“

19 Časť D bod 13 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko s názvom „Cezhraničná lekárska činnosť lekárov usadených v iných členských štátoch Európskej únie“ stanovuje:

„Lekár usadený v inom členskom štáte Európskej únie alebo tam vykonávajúci svoju profesijnú činnosť, ktorý dočasne vykonáva lekársku činnosť patriacu do pôsobnosti tohto kódexu bez usadenia sa v Nemecku, je povinný dodržiavať ustanovenia tohto kódexu. To platí aj v prípade, keď sa lekár obmedzí len na propagáciu svojej činnosti v rámci pôsobnosti tohto kódexu. Informovať o svojej činnosti môže len v rozsahu povolenom týmto kódexom.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

20 K. Konstantinides, grécky lekár, získal diplom doktora medicíny v roku 1981, v Aténach (Grécko). Od roku 1986 do roku 1990 vykonával funkciu primára andrologického oddelenia univerzitnej nemocnice v Aténach a od roku 1990 pracuje na vlastný účet v zdravotníckom zariadení s názvom „Andrology Institute Athens“ (Andrologický inštitút v Aténach). K. Konstantinides je usadený v Aténach a je členom tamojšej lekárskej komory, ako aj gréckej lekárskej komory.

21 Počas celého obdobia trvajúceho od roku 2006 do roku 2010 K. Konstantinides priemerne raz alebo dva razy do mesiaca cestoval do Nemecka, aby v územnej pôsobnosti lekárskej komory spolkovej krajiny Hesensko vykonával andrologické chirurgické zákroky na oddelení ambulantnej chirurgie v zdravotníckom zariadení Elisabethenstift v Darmstadte (Nemecko). Činnosť K. Konstantinidesa sa

obmedzovala výlučne na vykonávanie vysoko špecializovaných chirurgických zákrokov, pričom ostatné služby spojené s týmito zákrokmi, ako je objednávanie pacientov na zákroky alebo pooperačná starostlivosť, zabezpečoval personál tohto zdravotníckeho zariadenia.

- 22 V auguste 2007 v uvedenom zdravotníckom zariadení K. Konstantinides úspešne operoval pacienta v rámci vykonaného ambulantného zákroku. Na základe sťažnosti tohto pacienta, ktorý namietal sumu na faktúre, ktorú mu zaslal K. Konstantinides, lekárska komora spolkovej krajiny Hesensko začala vyšetrovanie, ktoré viedlo k zahájeniu disciplinárneho konania voči tomuto lekárovi na vnútroštátnom súde pre porušení cenníka lekárskeho výkonov a porušení zákazu akejkoľvek reklamy v rozpore s profesijnou etikou.
- 23 Toto disciplinárne konanie sa začalo z dôvodu, že K. Konstantinides „v rámci dohody o odmenách fakturoval výkon podľa sadzobnej položky, ktorá nebola slobodne dohodnutá zmluvnými stranami“ a tým sa dopustil zanedbania povinností pri výkone povolania v zmysle § 12 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko v spojení s § 2, § 6 ods. 2 a § 12 cenníka lekárskeho výkonov. Lekárska komora spolkovej krajiny Hesensko sa domnievala, že požadované odmeny boli neprimerané a odôvodňujú uloženie disciplinárnej sankcie.
- 24 Podľa informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, K. Konstantinides z dôvodu, že v príslušnom cenníku sa nenachádzala sadzobná položka zodpovedajúca vykonanej operácii, vystavil za túto operáciu faktúru na celkovú sumu 6 395,96 eura, v ktorej ako základnú sadzbu analogicky uplatnil inú položku zvýšenú o koeficient 16,2, ako aj iné položky cenníka, z ktorých niektoré boli uplatnené takisto analogicky a všetky boli zvýšené o rôzne koeficienty. K. Konstantinides uviedol, že tieto zvýšené sadzby sa uplatňovali na základe odchyľnej dohody uzatvorenej s pacientom.
- 25 Pokiaľ ide o porušenie zákazu akejkoľvek reklamy v rozpore s profesijnou etikou, lekárska komora spolkovej krajiny Hesensko K. Konstantinidesovi vytyka, že porušil § 27 lekárskeho etického kódexu tým, že robil reklamu v rozpore s profesijnou etikou spolkovej krajiny Hesensko. Konkrétne vytyka tomuto lekárovi, že na svojej internetovej stránke robil reklamu svojej činnosti vykonávanej v zdravotníckom zariadení Elisabethenstift v Darmstade, používajúc pojmy „nemecký inštitút“ a „európsky inštitút“, hoci v tomto zdravotníckom zariadení vykonáva operácie len „dočasne“ a „príležitostne“ bez toho, aby mal k dispozícii skutočnú nemocničnú infraštruktúru a tieto operácie sa nevykonávajú vo verejnom zariadení alebo v zariadení vedeckého charakteru, ktoré by podliehalo verejnemu dohľadu.
- 26 Lekárska komora spolkovej krajiny Hesensko sa domnieva, že § 3 ods. 1 a 3 zákona spolkovej krajiny Hesensko o zdravotníckych povolaniach, ktorý K. Konstantinidesovi ukladá povinnosť dodržiavať lekárske etické kódexy spolkovej krajiny Hesensko prijaté na základe § 24 a § 25 tohto zákona, predstavuje správne prebratie smernice 2005/36, najmä jej článkov 5 a 6 a v dôsledku toho je v súlade s právom Únie.
- 27 K. Konstantinides v podstate tvrdí, že podľa zásady slobodného poskytovania služieb vykonáva svoju činnosť v Nemecku dočasne a príležitostne a z tohto dôvodu sa na neho nevzťahujú nemecké etické pravidlá. Podľa neho výhrady vznesené vo veci samej nemeckými profesijnými organizáciami musia byť adresované „príslušnému úradu štátu pôvodu“, t. j. v prejednávacom prípade lekárskej komore v Aténach. K. Konstantinides subsidiárne spochybňuje výhrady smerované proti nemu.
- 28 Vnútroštátny súd uvádza, že treba určiť, či vecný obsah § 12 a § 27 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko vykladaný vo svetle článku 5 ods. 3 smernice 2005/36 zodpovedá cieľu, ktorý uvedený článok 5 sleduje. Z tohto hľadiska vnútroštátny súd vážne pochybuje o tom, že pravidlá výpočtu odmien stanovené v § 12 tohto kódexu a pravidlá zakazujúce akúkoľvek reklamu v rozpore s profesijnou etikou uvedené v § 27 ods. 1 a 3 tohto kódexu spadajú do pôsobnosti článku 5 ods. 3 tejto smernice.

- 29 Okrem toho sa uvedený súd domnieva, že hostiteľský členský štát na základe článku 5 ods. 3 smernice 2005/36 musí rozlišovať medzi poskytovateľmi služieb, ktorí na jeho území vykonávajú svoje povolanie dočasne a príležitostne, a odborníkmi, ktorý v tomto štáte vykonávajú rovnaké povolanie, pričom takéto rozlišovanie by nebolo zabezpečené v prípade, ak by sa disciplinárne pravidlá tohto členského štátu mali všeobecne uplatniť na uvedených poskytovateľov služieb. Tento súd v dôsledku toho pochybuje o zlučiteľnosti § 3 ods. 1 a 3 zákona spolkovej krajiny Hesensko o zdravotníckych povolaniach s právom Únie.
- 30 Za týchto okolností Berufsgesicht für Heilberufe bei dem Verwaltungsgericht Gießen rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„[Otázky týkajúce sa článku 5 ods. 3 smernice 2005/36]:

1. Patrí ustanovenie § 12 ods. 1 lekárskeho etického kódexu [spolkovej krajiny Hesensko] medzi pravidlá profesijnej etiky, na základe ktorých sa môže proti poskytovateľovi služieb, ktorý tieto predpisy porušil, v hostiteľskom štáte viesť disciplinárne konanie pred profesijným súdom pre závažné zanedbanie povinností pri výkone povolania priamo a osobitne spojené s ochranou a bezpečnosťou spotrebiteľov?
2. V prípade kladnej odpovede: platí uvedené aj v prípade, ak platný cenník lekárskeho výkonu hostiteľského štátu nestanovuje pre operačný zákrok vykonaný poskytovateľom služieb (vo veci samej lekárom) príslušnú sadzobnú položku?
3. Patria ustanovenia o reklame v rozpore s profesijnou etikou (§ 27 ods. 1 až 3 v spojení s časťou D bodom 13 lekárskeho etického kódexu [spolkovej krajiny Hesensko]) pod pravidlá profesijnej etiky, na základe ktorých sa môže proti poskytovateľovi služieb, ktorý tieto predpisy porušil, v hostiteľskom štáte viesť konanie pred profesijným súdom v zmysle disciplinárneho konania pre závažné zanedbanie povinností pri výkone povolania priamo a osobitne spojené s ochranou a bezpečnosťou spotrebiteľov?

[Otázka týkajúca sa článku 6 prvej vety písm. a) smernice 2005/36]:

4. Predstavujú legislatívne zmeny v § 3 ods. 1 a 3 [zákona spolkovej krajiny Hesensko o zdravotníckych povolaniach] vykonané na účely prebratia smernice 2005/36 správne prebratie vyššie uvedených ustanovení smernice 2005/36 v rozsahu, v akom stanovujú, že príslušné etické kódexy, ako aj pravidlá o profesijnom súdnom konaní stanovené v šiestom oddiele [tohto zákona] sa v celom rozsahu uplatnia aj na poskytovateľov služieb (v tomto prípade lekárov), ktorí v rámci slobodného poskytovania služieb podľa článku 57 ZFEÚ... dočasne poskytujú v hostiteľskom štáte služby?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej až tretej otázke

- 31 Svojou prvou až treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 5 ods. 3 smernice 2005/36 vykladať v tom zmysle, že do jeho pôsobnosti patria také vnútroštátne pravidlá, akými sú jednak § 12 ods. 1 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko, podľa ktorého odmeny musia byť primerané a na ich výpočet sa má uplatniť úradný cenník lekárskeho výkonu, pokiaľ zákonné ustanovenia nestanovujú niečo iné, a jednak § 27 ods. 3 tohto kódexu, ktorý lekárom zakazuje akúkoľvek reklamu v rozpore s profesijnou etikou.

- 32 Pokiaľ ide o výpočet odmien uplatnený vo veci samej, treba uviesť, že vnútroštátny súd spresnil, že § 12 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko sa má vykladať najmä v spojení s § 6 ods. 2 cenníka lekárskeho výkonov, podľa ktorého samostatné lekárske výkony, ktoré nie sú uvedené v zozname odmien, môžu byť fakturované na základe rovnocenného výkonu v uvedenom zozname, pričom táto rovnocennosť sa posudzuje podľa druhu výkonu, vynaložených nákladov na výkon a podľa času na jeho vykonanie.
- 33 Z článku 1 smernice 2005/36 vyplýva, že jej cieľom je zaviesť pravidlá, podľa ktorých členský štát, ktorý na svojom území umožňuje prístup k regulovanému povolaniu alebo výkon regulovaného povolania na základe osobitných odborných kvalifikácií, uznáva pre prístup k tomuto povolaniu a jeho výkon odborné kvalifikácie získané v jednom alebo viacerých členských štátoch, ktoré umožňujú osobe s takými odbornými kvalifikáciami vykonávať rovnaké povolanie v tomto štáte.
- 34 V súvislosti s usadením sa v hostiteľskom členskom štáte, tak ako ho upravujú ustanovenia hlavy III uvedenej smernice, článok 13 tejto smernice stanovuje, že hostiteľský členský štát povoľuje prístup k predmetnému regulovanému povolaniu alebo výkon regulovaného povolania za tých istých podmienok, aké sa vzťahujú na jeho štátnych príslušníkov, a to žiadateľom, ktorí sú držiteľmi osvedčenia o odbornej spôsobilosti alebo dokladu o kvalifikácii, ktorý vyžaduje iný členský štát na získanie prístupu a výkon tohto povolania na svojom území. Takéto uznanie odborných kvalifikácií dotknutej osobe umožňuje úplný prístup k regulovanému povolaniu v hostiteľskom členskom štáte a jeho výkon na jeho území za rovnakých podmienok, aké majú štátni príslušníci, pričom tento prístup zahŕňa právo používať odborný titul stanovený týmto členským štátom.
- 35 V rámci slobodného poskytovania služieb, ako ho upravujú ustanovenia hlavy II smernice 2005/36, článok 5 ods. 1 uvedenej smernice pre prípad, keď sa poskytovateľ služieb premiestni na územie hostiteľského členského štátu, aby tu dočasne a príležitostne vykonával povolanie, stanovuje zásadu, že členské štáty neobmedzujú z nijakého dôvodu súvisiaceho s odbornou kvalifikáciou voľné poskytovanie služieb v inom členskom štáte, ak je poskytovateľ služieb v súlade so zákonom usadený v inom členskom štáte na účely výkonu rovnakého povolania v tomto štáte.
- 36 V tomto konkrétnom kontexte článok 5 ods. 3 smernice 2005/36 vyžaduje, aby poskytovateľ služieb, pokiaľ vykonáva svoje odborné činnosti dočasne a príležitostne, podliehal odborným predpisom profesionálnej, zákonnej alebo správnej povahy, ktoré sú priamo spojené s odbornou kvalifikáciou, ako aj disciplinárnym ustanoveniam, ktoré sú uplatniteľné v hostiteľskom členskom štáte na odborníkov, ktorí v tomto členskom štáte vykonávajú rovnaké povolanie.
- 37 Treba spresniť, ako sa uvádza v odôvodnení 8 smernice 2005/36, že ide o disciplinárne ustanovenia, ktoré sankcionujú nedodržanie pravidiel upravujúcich povolanie, ktoré sú zakotvené v článku 5 ods. 3 uvedenej smernice.
- 38 Pokiaľ ide o obsah uvedených pravidiel, ktoré musia priamo súvisieť s odbornou kvalifikáciou, článok 5 ods. 3 smernice 2005/36 uvádza pravidlá o vymedzení povolania, používaní titulov a závažnom zanedbaní povinností pri výkone povolania, ktoré je priamo a osobitne spojené s ochranou a bezpečnosťou spotrebiteľa. Odôvodnenie 8 tejto smernice zároveň uvádza pravidlá, ktoré sa týkajú rozsahu činností, ktoré príslušné povolanie pokrýva, alebo ktoré sú preň vyhradené.
- 39 Z predmetu a cieľa, ako aj zo všeobecnej systematiky smernice 2005/36 vyplýva, že do jej článku 5 ods. 3 sú zahrnuté len tie pravidlá výkonu povolania, ktoré priamo súvisia so samotným výkonom lekárskeho povolania a ktorých nedodržanie zasahuje do ochrany pacienta.
- 40 Z toho vyplýva, že ani pravidlá výpočtu odmien, ani pravidlo zakazujúce lekárom akúkoľvek reklamu v rozpore s profesijnou etikou, tak ako sa uplatňujú vo veci samej, nepredstavujú pravidlá výkonu povolania, ktoré priamo a osobitne súvisia s odbornými kvalifikáciami pre prístup k regulovanému povolaniu v zmysle článku 5 ods. 3 smernice 2005/36.

- 41 V dôsledku toho treba dospieť k záveru, že také vnútroštátne pravidlá, akými sú pravidlá obsiahnuté v § 12 ods. 1 a § 27 ods. 3 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko, nepatria do vecnej pôsobnosti článku 5 ods. 3 smernice 2005/36.
- 42 V rámci konania na základe spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom zakotveného v článku 267 ZFEÚ prislúcha Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú začal tento súd prejednávať. Z tohto hľadiska Súdnemu dvoru prislúcha právo prípadne preformulovať otázky, ktoré sú mu predložené (pozri najmä rozsudky zo 17. júla 1997, Krüger, C-334/95, Zb. s. I-4517, body 22 a 23, ako aj zo 14. októbra 2010, Fuß, C-243/09, Zb. s. I-9849, bod 39 a citovanú judikatúru). Súdny dvor môže na tieto účely zo všetkých informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom, a najmä z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyvodiť normy a zásady práva Únie, ktoré si vyžadujú výklad s prihliadnutím na predmet sporu vo veci samej (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 29. novembra 1978, Redmond, 83/78, Zb. s. 2347, bod 26; z 23. októbra 2003, Inizan, C-56/01, Zb. s. I-12403, bod 34, a Fuß, už citovaný, bod 40).
- 43 V tejto súvislosti treba uviesť, že za takých okolností, o aké ide vo veci samej, a vzhľadom na úvahy uvedené v bodoch 40 a 41 tohto rozsudku zlučiteľnosť právnej úpravy dotknutej vo veci samej s právom Únie netreba preskúmať z hľadiska smernice 2005/36, ale z hľadiska zásady slobodného poskytovania služieb zakotvanej v článku 56 ZFEÚ.
- 44 Z tohto hľadiska z ustálenej judikatúry vyplýva, že článok 56 ZFEÚ vyžaduje nielen vylúčenie akejkoľvek diskriminácie voči poskytovateľovi služieb na základe jeho štátnej príslušnosti alebo okolnosti, že je usadený v inom členskom štáte než v tom, v ktorom sa má služba poskytnúť, ale aj odstránenie všetkých obmedzení, i keď sa uplatňujú bez rozdielu na vnútroštátnych poskytovateľov a poskytovateľov z iných členských štátov, pokiaľ môžu zabraňovať činnosti poskytovateľa so sídlom v inom členskom štáte, kde legálne poskytuje obdobné služby, sťažovať ju alebo ju robiť menej atraktívnou (rozsudok z 19. decembra 2012, Komisia/Belgicko, C-577/10, bod 38 a citovaná judikatúra).
- 45 Zároveň treba uviesť, že pojem obmedzenie sa vzťahuje predovšetkým na opatrenia prijaté členským štátom, ktoré, hoci sa uplatňujú bez rozdielu, ovplyvňujú slobodné poskytovanie služieb v iných členských štátoch (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok z 29. marca 2011, Komisia/Taliansko, C-565/08, Zb. s. I-2101, bod 46 a citovanú judikatúru).
- 46 Vo veci samej je nesporné, že predmetné ustanovenia sa uplatňujú bez rozdielu na všetkých lekároch, ktorí na území spolkovej krajiny Hesensko poskytujú služby.
- 47 Okrem toho treba pripomenúť, že právna úprava členského štátu nepredstavuje obmedzenie v zmysle Zmluvy o FEÚ iba z toho dôvodu, že iné členské štáty uplatňujú menej prísne pravidlá alebo pravidlá hospodársky zaujímavejšie na poskytovateľov podobných služieb usadených na ich území (pozri rozsudok Komisia/Taliansko, už citovaný, bod 49 a citovanú judikatúru).
- 48 Existenciu obmedzenia v zmysle Zmluvy teda nemožno odvodiť len z toho, že lekári usadení v iných členských štátoch než v Spolkovej republike Nemecko musia pri výpočte svojich odmien za služby, ktoré poskytli v spolkovej krajine Hesensko, dodržiavať pravidlá, ktoré sa uplatňujú na tomto území.
- 49 Ak by však spornému režimu chýbala akákoľvek flexibilita, čo musí posúdiť vnútroštátny súd, predstavovalo by uplatnenie takéhoto režimu, ktorý by mohol na lekárov z iných členských štátov vplývať odradzujúcim spôsobom, obmedzenie v zmysle Zmluvy.
- 50 Pokiaľ ide o odôvodnenie takéhoto obmedzenia, z ustálenej judikatúry vyplýva, že vnútroštátne opatrenia spôsobilé brániť výkonu základných slobôd zaručených Zmluvou alebo robiť tento výkon menej atraktívnym môžu byť napriek tomu prípustné pod podmienkou, že sledujú cieľ všeobecného

záujmu, sú vhodné na zabezpečenie jeho dosiahnutia a nejdú nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa (pozri najmä rozsudok zo 16. apríla 2013, Las, C-202/11, bod 23 a citovanú judikatúru).

- 51 Vnútroštátny súd musí v tejto súvislosti preskúmať, či právna úprava sporná vo veci samej za predpokladu, že jej uplatnenie za podmienok opísaných v rozhodnutí vnútroštátneho súdu, predstavuje obmedzenie slobodného poskytovania služieb, je odôvodnená cieľom všeobecného záujmu. Vo všeobecnosti treba poukázať na to, že ochrana zdravia a života osôb zakotvená v článku 36 ZFEÚ a ochrana spotrebiteľov sú cieľmi, ktoré možno považovať za naliehavé dôvody všeobecného záujmu spôsobilé ospravedlniť obmedzenie slobodného poskytovania služieb (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 5. decembra 2006, Cipolla a i., C-94/04 a C-202/04, Zb. s. I-11421, bod 64 a citovanú judikatúru, ako aj z 8. novembra 2007, Ludwigs-Apotheke, C-143/06, Zb. s. I-9623, bod 27 a citovanú judikatúru).
- 52 Pokiaľ ide o otázku, či táto právna úprava založená na cieľi všeobecného záujmu môže zaručiť uskutočnenie sledovaného cieľa a nepresahuje rámec toho, čo je potrebné na jeho dosiahnutie, je úlohou vnútroštátneho súdu, aby preveril, či táto právna úprava skutočne zodpovedá snahe dosiahnuť sledovaný cieľ koherentne a systematicky. Analýza proporcionality si vyžaduje, aby sa zohľadnila najmä prítomnosť sankcie, ktorá hrozí.
- 53 Je úlohou vnútroštátneho súdu preveriť, či právna úprava dotknutá vo veci samej je obmedzením v zmysle článku 56 ZFEÚ – a v prípade, že je to tak – či sleduje cieľ všeobecného záujmu, môže zaručiť jeho dosiahnutie a neprekračuje rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa.
- 54 Pokiaľ ide o reklamu v rozpore s profesijnou etikou, § 27 ods. 3 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko všeobecne stanovuje, že lekárom sa zakazuje akákoľvek reklama v rozpore s profesijnou etikou.
- 55 Vo veci samej nejde o úplný zákaz reklamy alebo určitej formy reklamy. Uvedený § 27 ods. 3 nezakazuje reklamu na samotné lekárske služby, ale vyžaduje, aby obsah takejto reklamy nebol v rozpore s profesijnou etikou.
- 56 Napriek tomu, že právna úprava, ktorá zakazuje, aby obsah reklamy bol v rozpore s profesijnou etikou a ktorá do určitej miery vykazuje nejednoznačnosť – aká sa nachádza v § 27 ods. 3 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko – neobsahuje úplný zákaz reklamy alebo určitej formy reklamy, môže podľa ustálenej judikatúry obmedzovať slobodné poskytovanie služieb (pozri najmä rozsudok zo 17. júla 2008, Corporación Dermoestética, C-500/06, Zb. s. I-5785, bod 33 a citovanú judikatúru) a môže predstavovať prekážku slobodného poskytovania dotknutých lekárskejších služieb.
- 57 Ako uviedol generálny advokát v bode 68 svojich návrhov, nediskriminačné uplatnenie vnútroštátnych alebo regionálnych pravidiel, ktoré z hľadiska kritéria profesijnej etiky stanovujú podmienky, za ktorých lekár usadený v inom členskom štáte môže robiť reklamu svojej činnosti v dotknutej oblasti, možno odôvodniť naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu spočívajúcimi v ochrane verejného zdravia a ochrane spotrebiteľov, pokiaľ prípadná sankcia uložená odborníkovi, ktorý uplatnil slobodu poskytovania služieb je primeraná vzhľadom na konanie, ktoré sa mu kladie za vinu – čo musí preveriť vnútroštátny súd.
- 58 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na prvú až tretiu otázku odpovedať tak, že článok 5 ods. 3 smernice 2005/36 sa má vykladať v tom zmysle, že do jeho vecnej pôsobnosti nepatria také vnútroštátne pravidlá, ktoré sa nachádzajú jednak v § 12 ods. 1 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko, podľa ktorého odmeny musia byť primerané a na ich výpočet sa má uplatniť úradný cenník lekárskejších výkonov, pokiaľ zákonné ustanovenia nestanovujú niečo iné, a jednak v § 27 ods. 3 tohto kódexu, ktorý lekárom zakazuje akúkoľvek reklamu v rozpore s profesijnou etikou. Je však úlohou vnútroštátneho súdu, aby z hľadiska výkladových usmernení poskytnutých Súdny dvorom

preveril, či uvedené pravidlá predstavujú obmedzenie v zmysle článku 56 ZFEÚ – a v prípade, že je to tak – či sledujú cieľ všeobecného záujmu, môžu zaručiť jeho dosiahnutie a neprekračujú rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa.

O štvrtej otázke

- 59 Štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či článok 6 písm. a) smernice 2005/36 bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej lekárske etický kódex spolkovej krajiny Hesensko a s ním súvisiace pravidlá týkajúce sa konania pred profesijnými súdmi, sa v celom rozsahu uplatnia aj na poskytovateľov služieb, ktorí sa pohybujú na území hostiteľského členského štátu na účely dočasného a príležitostného výkonu svojho povolania.
- 60 Treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry konanie, ktoré upravuje článok 267 ZFEÚ, je nástrojom spolupráce medzi Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého Súdny dvor poskytuje týmto súdom výklad práva Únie, ktorý potrebujú pre vyriešenie sporu, ktorý prejednávajú tieto súdy (pozri najmä rozsudok z 27. novembra 2012, Pringle, C-370/12, bod 83 a citovanú judikatúru).
- 61 V prejednávanej veci rozhodnutie vnútroštátneho súdu neposkytuje informácie o tom, či je pre vyriešenie sporu relevantná otázka, či právo Únie, najmä smernica 2005/36, bráni tomu, aby sa uplatnili všetky ustanovenia tohto etického kódexu a s ním súvisiace disciplinárne pravidlá.
- 62 Z tohto dôvodu je štvrtá otázka neprípustná v rozsahu, v akom sa týka všetkých ustanovení uvedeného etického kódexu a s ním súvisiacich disciplinárnych pravidiel.
- 63 V rozsahu, v akom odpoveď na túto otázku musí byť obmedzená na pravidlá dotknuté vo veci samej, treba spresniť, že článok 6 písm. a) smernice 2005/36 nestanovuje ani pravidlá výkonu povolania, ani disciplinárne konania vzťahujúce sa na poskytovateľa služby, ale upravuje len to, že členské štáty môžu na účely uľahčenia uplatňovania disciplinárnych ustanovení podľa článku 5 ods. 3 uvedenej smernice zaviesť buď automatickú dočasnú registráciu, alebo členstvo *pro forma* v profesijnej organizácii alebo v profesijnom orgáne.
- 64 Na štvrtú otázku teda treba odpovedať tak, že článok 6 písm. a) smernice 2005/36 sa má vykladať v tom zmysle, že nestanovuje ani pravidlá výkonu povolania, ani disciplinárne konania vzťahujúce sa na poskytovateľa služby, ktorý sa premiestni na územie hostiteľského členského štátu na účely dočasného a príležitostného výkonu svojho povolania, ale upravuje len to, že členské štáty môžu na účely uľahčenia uplatňovania disciplinárnych ustanovení podľa článku 5 ods. 3 tejto smernice zaviesť buď automatickú dočasnú registráciu, alebo členstvo *pro forma* v profesijnej organizácii alebo v profesijnom orgáne.

O trovách

- 65 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. Článok 5 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií sa má vykladať v tom zmysle, že do jeho vecnej pôsobnosti nepatria také vnútroštátne pravidlá, ktoré sa nachádzajú jednak v § 12 ods. 1 lekárskeho etického kódexu spolkovej krajiny Hesensko, podľa ktorého odmeny musia byť primerané a na ich výpočet sa má uplatniť úradný cenník lekárskeho výkonov, pokiaľ zákonné ustanovenia nestanovujú niečo iné, a jednak v § 27 ods. 3 tohto kódexu, ktorý lekárom zakazuje akúkoľvek reklamu v rozpore s profesijnou etikou. Je však úlohou vnútroštátneho súdu, aby z hľadiska výkladových usmernení poskytnutých Súdnym dvorom Európskej únie preveril, či uvedené pravidlá predstavujú obmedzenie v zmysle článku 56 ZFEÚ – a v prípade, že je to tak – či sledujú cieľ všeobecného záujmu, môžu zaručiť jeho dosiahnutie a neprekračujú rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa.
2. Článok 6 písm. a) smernice 2005/36 sa má vykladať v tom zmysle, že nestanovuje ani pravidlá výkonu povolania, ani disciplinárne konania vzťahujúce sa na poskytovateľa služby, ktorý sa premiestni na územie hostiteľského členského štátu na účely dočasného a príležitostného výkonu svojho povolania, ale upravuje len to, že členské štáty môžu na účely uľahčenia uplatňovania disciplinárnych ustanovení podľa článku 5 ods. 3 tejto smernice zaviesť buď automatickú dočasnú registráciu, alebo členstvo *pro forma* v profesijnej organizácii alebo v profesijnom orgáne.

Podpisy